

SZÉKELY-UDVARHELY

— AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT POLITIKAI LAPJA —
 — A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE —

Megjelen hetenkint kétszer: osztorfővén és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tisztek, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
 LAPTULAJDÓSNOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyit-tér so a k. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kiíring 10,189. szám

Harcra készen.

Budapest, 1909. szeptember 11.

(T. D.) A politika ismét elfoglalta domináló szerepét az ujságok hasábjain. Máskor is előtérben állott mindig a politika nálunk, — par excellence politizáló nemzet vagyunk — mégis most a rendesnél is nagyobb mértékben foglalkoztatja az embereket a politika. A mostani nehéz viszonyok mellett természetes, hogy mindenki különös érdeklődéssel kíséri a politika fejleményeit és nagy várakozással tekint a jövő eseményei elé.

Tagadhatatlan, hogy a mostani helyzet nagyon súlyos és a legnagyobb államférfiúi bölcsességre, körültekintésre, higadtságra van szükség, hogy elkerülhessük az esetleges komoly válságot, a mely most fenyeget minket. A király és a nemzet, precízebben a nemzet tulnyomó többsége egymással ellentétbe került. A függetlenségi párt 1911-ben fel akarja állítani az önálló bankot, a király pedig — noha elismeri a nemzetnek ehhez való törvényes jogát — nem látja ezt az időpontot erre alkalmasnak. Ha ezt a két ellentétes álláspontot nem lehet valahogy kiegyeztetni, akkor megint egy küzdelemmel izgalommal teljes korszak köszönt ránk, amely szomorú kihatásában ismét évekre megbénítja az országot fejlődésében.

Mégis — őszintén megvallva — bizonyos optimisztikus reménykedéssel nézünk a krízis kimenetele elé. A korona, amikor az önálló bank felállításához nem adta beleegyezését, illetőleg amikor kijelentette, hogy nem bizhatja a kormányt olyanokra, akik programjukban az önálló banknak sürgős felállítását vallják, nem helyezkedett mereven szembe a függetlenségi pártnak, mint a parlament többségének ezen kívánságával, csak arra utalt, hogy az időpontot nem látja erre alkalmasnak. Más tehát mostan a helyzet, mint volt például a katonai kérdésekben, amikor ő felsége felségjogaira hivatkozott. Vagyis, ha a felséget meg tudjuk győzni arról, hogy a mostani időpont igenis alkalmas az önálló bank felállítására és ha sikerül az ő atyai aggodalmait eloszlatni, hogy a bank kettéválasztása nem fog Magyarországra semmiféle megrázkódtatással jární, akkor nincs kétség benne, hogy a felség meg fogja adni hozzájárulását. Másfelől az önálló

bank felállítását halaszthatatlan szükség hirdeti. Ha a közös bank szabadalmát nem hosszabítjuk meg, — amire teljes jogunk van — akkor Magyarországon teljes pénzügyi anarchia köszönt be, ami teljességgel abszurd állapot és aminek nem szabad bekövetkeznie.

Más tekintetek is biztatnak avval, hogy sikerül a krízist békésen, a nemzet nagy többsége kívánságának honorálásával megoldanunk. A Fejérváry féle abszolútizmus teljes kudarcra után nem hisszük, hogy végső esetben újból alkotmányellenes kísérletekkel próbálkoznának meg. A függetlenségi pártot többségi pozíciójáról semmiféle erőszakos vállalkozással nem lehet leszorítani és bizonyos az, ha ismételt választásokkal erőltetnék a dolgot, a függetlenségi párt még hatalmasabban megerősödve kerülne be a parlamentbe. Azután meg minden alkotmányellenes kísérlet már csak azért is sikertelen maradna, mert az ország valamennyi politikai pártját tömörítene az alkotmány védelmében és azok a pártok, amelyeket mostan a bank kérdésében ellentétek választanak el egymástól, újból egy táborba sorakoznának az erőszakkal szemben.

Alkotmányválság előtt állunk, ha nem tudunk valamely békés megoldásra jutni és épen ez adja meg a bankkérdésnek eredeti keretein túlnövő fontosságát, épen ez teszi a mostani politikai krízist különösen súlyossá. Mi azonban nem hiszünk az alkotmányválság komoly lehetőségében, mert bizunk igazunkban, bizunk királyunk alkotmánytisztelésében. Nem hiszünk, hogy épen most, amikor az annexió támasztotta bonyodalmak után különös gondot kell arra fordítani, hogy a külföld előtt, mint szilárd, hatalmas monarchia jelenjünk meg, belső válságot, nehéz bonyodalmakat idézzenek fel nálunk, ami a monarchia gyengeségét, erőinek megoszlását hirdetné mindenfelé. A monarchia érdeke is parancsolja, hogy az ország gazdasági fejlődésének szabad utat engedjenek, de parancsolja azt is, hogy óvakodva kerüljenek minden oly próbálkozást, amely súlyos válságba sodorná a monarchia egyik államát.

Kormányférfiaink sűrű tanácskozásokat folytatnak egymással, hogy kölcsönösen tisztázzák a krízis megoldására vonatkozó terveiket. A politika nyáron át ugyan békén szendergett, de a vezető politikusok azért ép oly

tevékenyen munkálkodtak — sőt még inkább — mint máskor. Ezeknek a tanácskozásoknak eredményeiről, az államférfiak ötleteiről, terveiről most még semmi bizonyosat nem tudunk. De tudjuk azt, hogy csakugyan komoly igyekezettel, nagy felelősségtudással keresték a kibontakozás útjait és bizunk abban, hogyha sikerül talán valami megállapodásra jutniok, ez a megállapodás mindenesetre a nemzet érdekében való lesz. Erre garancia egész politikai multjuk, kipróbált hazafiságuk.

És tudjuk azt is, hogy a harcban az egység biztosítja az erőt, a győzelmet. Ha ők valamit elhatároznak, nekünk rendületlenül kell őket támogatnunk, hogy lehetővé tegyünk állásfoglalásuk érvényesülését. Az ő vezérletük alatt egységesen megyünk — ha arra kerülne a sor — a küzdelembe és teljes a reményünk, hogy ez a küzdelem a mi igazaink diadalát fogja meghozni!

Apponyi miniszter nyelvrendeletéről. Nyilatkozik egy görög kath. pap. Ellenállásuknak mi az oka?

Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter tudvalevőleg elrendelte, hogy az állami iskolákban a hittant magyar nyelven is kell tanítani. Ez ellen a magyarországi román egyház állást foglalt. A püspöki konzisztorium és majd a püspöki zsinat egyhangulag elhatározta, hogy nem hajtja végre a kultuszminiszter hittantantási rendeletét és hogy a miniszter esetleges megtorló rendszabályainak a végetekig ellenáll. A zsinat egyidejűleg az összes lelkészeket utasította, hogy a hittant semmi körülmények közt se tanítsák magyarul, mivel különben szigorú fegyelmi büntetés vár rájuk — az egyház részéről.

E miatt most már teljesen kiélezedett harc van a román egyház és a magyar állam között.

A kérdés alapos és békés megoldása mind a két fél érdekében kívánatos. Mai politikai nemzeti küzdelemünk egy cseppet sem türi az egyenlenséget, hanem inkább azt követeli, hogy a magyar haza földén, a magyar törvények védelme alatt, a magyar jogok élvezetében élő minden egyes polgár összefogjon és közös ellenségünk: Ausztria elnyomása ellen egyértelműleg védekezzünk. E szempont szemelött tartásával adunk helyet egy gör. kath. pap vélekedésének, mely a román egyház ellenállásának okait boncolgatja.

A közlemény így szól: Régi közmondás az, hogy: „Nyelvében él a nemzet!” Ha a történe-

lem lapjait vizsgáljuk, kitűnik, hogy minden nemzet az ő nyelvét mivelni igyekszik, korszerű kíván lenni és létjogosultságát fenntartani törekedik.

Mivelt államban a hány nyelvet bír az ember, annyi embert képvisel. És ez így van jól, mert a mely országnak csak egy a nyelve, az magában nem sokat ér.

De térjünk a román egyház állásfoglalásának, vallási nyelvének vitataterére. Vajjon mi az oka, hogy a román egyház a csak most 1909-ben hozott törvényvel szemben a választ magyarul is nem kívánja tanítani?

Ezzel úgy állunk, mint hajdanában b. e. Kovács Miklós erdélyi püspök az oláhfalviakkal volt. Midőn a püspök nagy ünnepélyességgel a községbe vonult, azt kérdezte ugyanis hivatottól: Mi az oka, hogy az ő tiszteletére nem harangoztak? Erre egyik székely atyafi azt felelte: „Uram, annak ezer és egy oka van. Első az, hogy nincs harangunk...” Elég, elég — felelt a kegyes püspök, és az ügy be volt fejezve.

A román egyház is a miniszteri rendeletre csak ilyen értelemben kellett volna nyilatkozzék. Meg kellett volna mondania őszintén, álszemérem nélkül és leplezetlenül, hogy jelenleg nincs a magyar nyelvet perfekt tudó elegendő papja, másfelől kellő fordításban magyar nyelvű vallási könyvvel sem rendelkezik és ehhez járul még, hogy papjainak sincs tisztességes megélhetést biztosító fizetésük. E nehézségeknek eloszlátása céljából, átmeneti időt kértek volna, legalább négy-öt évet, mely alatt közös jóakarattal — hiányok pótlását elintézhették volna. Erre aztán a miniszter is csak Kovács Miklós püspök szavait használhatná és minden egyenlenség elkerülhető lenne.

Hazánkban a közigazgatás, igazságszolgáltatás, később a népnevelés terén sok és elismerésre méltó intézkedés történt. Törvények hoztattak s a kor igényeihez mérten, a fizetés is emelkedett. De ezzel szemben mit látunk az egyház terén?...

Még 1696-ban a Leopoldi diploma kimondotta a római és görög kath. papság fizetésének szervezését és egyenlő arányu javítását. Megtörtént-e ez? Feleljen a történelem.

Az 1802-ik évben fizetési rendszer hozott be a lelkészi hivatal fenntartására. Megtörtént-e az a román egyház papjainál? Feleljen a történelem. A jobbágyok még fennállott s a román papságra nem sokat adtak.

Az 1840-ik évben kimondott hazánkban a magyar nyelv tudása és az 1848. XX. t.-c.-ben az egyházak állami segélyezése. Végrehajtott-e az? Feleljen a történelem.

Pedig ha széttekintük, ki az á-

a, amelynek
 zül leteendő.
 dtatik el.
 a köjegyzői
 ztus hó 31.
 Ince Pál.
 közs. bíró

székely-
 gykeres-

nagy válasz-
 b árak mel-
 ben kapható.

tván
 ster Szé-
 -tér (Ga-
 zügyigaz-
 njája leg-
 et.
 is.

nyvasutak.
 ozzsvárt
 igazgatóság.
 eny.

r helyiségnek
 állomásra ér-
 anyi szállitmá-
 nyen való táro-
 bályzat 69. §. és
 Ur Onagyiméltó-
 56755. sz. fel-
 rt kétszeresére
 bérmentes időt
 szeptember hó
 marad érvény-
 s hó 24.
 TVEZETÉSÉG.

gyes fiut
 zetéssel
 zonnal
 elvesz
 ál könyv-
 Székelyud-

gyek,
 hívók.
 gyzési
 sküvői
 t gyász-
 ntések.
 n mindenféle
 yomdai és
 ötői mun-
 izléses ki-
 gyorsan és
 n készülnek

gh Pál
 nre berendezett
 ató és könyv-
 telen Székely-
 Kossuth-utca
 sz. alatt.

egrendelése-
 mal elintéz.

lannak a legerősebb támasza? Ki képez erényre, isteni félelemre, békeesség fenntartására, hazafiúi szeretetre, ha nem az egyház? Ki nevel békés polgárokat, harcra képes ifjakat? Ki kéri az áldást az Istentől, békét az uralkodók között, ha nem az egyház?...

»Vedd el — mondá Leibnitz — a vallást a nép szivéből és nem látsz többé alattvalót, ki a hazáért s az igazságért vagyonát, életét feláldozná.« Egyedül a vallás az, mely egy legbölcsebb Isten létét tanítja; egyedül a vallás képes az uralkodók iránt az alattvalókat engedelmisségre, önmaguk és az állam érdekében a rend fönntartására és a polgári kötelességek teljesítésére indítani — bárminő nyelven hirdettessék is az.

Az a kis román gyerek, kinek se apja, se anyja magyarul nem tud, sőt a községben sem hall magyarul, vajmi keveset érthet a hittanból, ha neki magyarul is tanítják. Legfennebb mikor az iskolából kijön, elneveti magát, hogy ő a hittanból sem magyarul, sem románul nem tud semmit. Az ilyenekből válik haztán nagykorukra a nemzetközi szociális proletár...

Ha valaki nem szeretetből, de kényszerűségből tanul valamely nyelvet, annak soha nem lesz kedvelője, hanem mindig feledője.

A magyar nyelv tudása a magyar államban — hittanon kívül is — minden honpolgárnak feltétlen szükséges. De ennek megtanulására ama vidékeken, hol eddig a magyar nyelv oly ritka volt, mint a fehér holló — idő kell és alkalom. Még az akasztásra ítelt bünnösek is engednek bizonyos előkészületi időt. Annál inkább kell egy kulturmissziót teljesítő egyháznak átmeneti időt engedni, amely tulajdonképpen nem egyedül bünnös, hogy a magyar nyelvet eddig megtanulni elmulasztotta...

Elismerem, voltak és vannak elfogult lelkészek, a mint kitűnt ez akkor is, midőn a magyarul irt nyugtára némelyek nem vették fel az államsegélyt. Ez azonban rövid idő alatt megváltozott. Látták, hogy más-kép a segélyt nem kaphatják meg, rájöttek arra, hogy a pénz még akkor is jó — ha magyar nyugtára veszi fel az ember...

Különben a szászok sem igen szakgatják el a hámsztrángot a magyar nyelv tanításában azért, amiért a vallást — bevallottan — magyarul is tanítják. De bántódásuk nincs, mert ők politikussabbak voltak a román egyháznál: *fejfel nem mentek neki a falnak*. Hallgatva cselekednek. Nem a törvényhozásban, hanem annak miként való végrehajtásában áll a valódi bölcsesség!

Ha a régebbi időben elmulasztották a román papság hazafias neveltetését; nem gondoltak a papság megélhetésének módosítására és engedték, hogy a pap a pórnép, a nap-szamosok között tengesse életét s csak a szakálláról lehessen reá ismerni papi mivoltára, akkor ma alig egy tized év lefolyása alatt nem lehet tőlük azonnal olyan tanítást várni, a minőt ők maguk sem kaptak.

A magyar nyelv megtanulására nem a törvényes kényszer, hanem a hazafias szeretetre méltóság fogja reá vezetni a nemzetiségeket. Nem

a kongrua elvételével való fegyelem, hanem azoknak, kik a vallást magyarul is tanítani képesek, tisztességes megélhetést biztosító fizetés nyújtása ad bámulatos lökést és előre meg nem határozható eredményt. A hazafias összetartás szempontjából az állam a román papságnak adjon tisztességes fizetést, mentse fel őket az eke szarvától és a kapanyéltól és én biztosítom arról, hogy a magyar nyelv, hazafias érzélem megalapításában a román nép-nél célját eléri, minthogy a nép valódi, közvetlen vezetője a pap, jegyző és a tanító. A milyen e három faktor működése a faluban, szakasztott olyan maga a nép viselkedése is. Mert irva vagyon, hogy megverem a pástort és elszéled a nyáj... A papság nélkül róla senki sem határozhat. Még a püspökök sem.

Eddig szól a gör. kath. pap közleménye s talán nem csalódunk, ha sok tekintetben igazat adunk neki...

Udvarhelyvármegye népoktatása augusztus havában.

A kir. tanfelügyelő jelentése.

Tekintetes Közigazgatási Bizottság!

A vármegyei népoktatásügy f. évi aug. havi állapotának főbb mozzanatairól szóló jelentésemet következőkben van szerencsém előterjeszteni.

A m. kir. vallás és közokt. miniszter ur hozzám intézett rendeletében kimondotta, hogy a betai és székelyvársági községi, továbbá a kányádi ref. el. iskolát 1910. évi szept. hó 1-től kezdődőleg állami kezelésbe veszi. Varságon egy tantermet a központban, egyet Forrásközön, egyet Solyomkőn állít fel.

A tervbe vett állami óvodaszervezési ügyben Siklód, Nagyalambfalva, Székelysombor, Agyagfalva, Fiafalva, Nagysolymos, Homoródszentmárton, Homoródszentpál, Siménfalva, Székelydálya, Szentábrahám és Bágy községekből vettem kedvező választ.

Az alsósfalvai állami óvoda szervezésének kimondása és megnyitása iránt illetékes felsőbb helyen előterjesztést tettem.

A székelykereszturi áll. tanítóképző építése kezdetét vette.

A miniszter ur a székelyudvarhelyi kir. törvényszék és állami el. iskola telkének felcsereléséhez hozzá nem járult s kijelenteni méltóztatott, hogy ha a város az átadott telek telekkönyvi biztosításához szükséges iratokat haladéktalanul ki nem adja, az itteni állami el. iskolák megszüntetését teszi megfontolás tárgyává.

Szakminiszter úr Ó nagyméltósága vármegyénk 10 községében kereskedelmi szakiskola létesítését vette tervbe. Ez intézményeknek kereskedelmi ügynökök képzése lesz feladatuk. Ez iskolák szervezésének kérdését gondos tanulmányozás tárgyává teszem s ha evvel készen leszek, tanulmányom eredményét lesz szerencsém előterjeszteni.

A székelyudvarhelyi áll. polg. leányiskola tantestületének 1909—10 tanévi megnyitó konferenciáján magam elnökölttem. Ez alkalommal a nőnevelésre vonatkozó elveimet előadva, megtettem a kezdeményező intézkedéseket annak biztosítására, hogy ezen intézet varró és szabásati, továbbá kereskedelmi, kötő és szövőgépi tanfolyamok szervezésével

az itteri középosztály szociális szolgálataiba állítsák. A mutatkozó előjelek alapján reményem van ahhoz, hogy ezen intézet munkakodása rövid idő alatt magas szintjára fog emelkedni.

Chalupka Rezső kir. segédtanfelügyelőt kedvezőtlen egészségi állapotára való tekintettel, a folyó hóra szabadságot adtam.

Lendvay Gabriella székelykereszturi közs. polg. isk. tanítónő ezen állásáról lemondott. Az üresen levő állomás betöltése iránt az intézkedés e hó első felében meg fog történni.

A székelyudvarhelyi áll. polg. leányiskola ideiglenes igazgatójával ezen iskola, rangban legidősebb tanítónőjét Szemlerné Lendvay Mária-t biztam meg.

Nagy Elek árvátfalvai közs. el. isk. tanító e hó 1-től nyugdíjaztatott. Az üres állás mielőbbi betöltése érdekében a szükséges intézkedést megtettem.

Rácz Róza székelydályai áll. el. isk. tanítónő a nagybucskai, Mező Erzsébet olaszteleki áll. el. isk. tanítónő a hajdubaházi áll. el. iskolához helyeztetett át.

Előbbinek a helyére Borsos Irma, utóbbiéra Zalányi Anna okl. tanítónő neveztetett ki.

Hivatalom munkásságát a lefolyt hó alatt az áll. óvodák szervezése, az áll. el. isk. tanítók fűtési átalányának megállapítása, a hátralekös iskolai számadások rendezése, tantervek és órárendek felülvizsgálása stb. vette igénybe.

Kiváló tisztelettel.

Székelyudvarhely, 1909. szept. 7-én.

Rhédei János
hivatalvezető kir. s. tanfelügyelő.

HIREK.

ŐSZSZEL...

Irta: Demeter Dénes.

Lehullt a nyár minden díszé,
Lehullt a lomb a fáról;
Ne álmoldj már fájó lelkem
Többé a boldogságról.
Elvitte a darumadár,
Vissza többé nem hozza,
Reményim szép virágai
Lehullanak mind sorba.

Végig megyek az erdőben,
Néma, mint a sir éje;
A mit hallok: széltől üzött
Sárga levél zenéje.
Üres fészék az ágak közt,
Lakói ki tudja hol?
Régi kedvem szárnyas serge
Messzi, távol valahol.

Sokszor láttam a pusztulást,
Minden évnék volt ősze,
De szívemnek hervadáshoz
Soha nem volt még köze.
Most e gyászos hervadásban
Éltem hü mását látom,
Borulj kiégett szívemre
Titokzatos szép álom!

Falevelek hullásával,
Síró szellő dalában
Altass el oh édes álom,
Megnyugszom a halálban...
... S ha majd eljön a kikelet
Égi fényű hajnala,
Felébredt a mély álomból
Örök élet sugara...

— **Erzsébet királyné.** Pén-
teken 11 éve mult, hogy Erzsébet királyné egy elvetemült örföngőnek, az anarchista Lucheninek áldozata lett. 1898. szeptember 10-ike örökre szomorú, sötét és fájdalmas napja marad a magyar nemzetnek. E napon gyászba borult a jó magyar nép s a legigazibb könyeit hullatta szeretett királynéjának halála felett. Sírjuk maiglan is Őt, a töviskoronás mártírasszonyt, ki velünk érzett és a kü. lelünk mélyéből szeretni tudtunk. Legyen áldott emlékezte s a mi mélységes szeretetünk szolgáljon intő példaul a jelen válságos pillanatban — velünk együtt árván hagyott uralkodónknak. Szolgáljon felvilágosításul, világító fátylaként az ős fejedelemnek, hogy a magyar nemzet alkotmánya nem tökéletes alkotmány, szabadsága és függetlensége csak elméleti szabadság és elméleti függetlenség. Forduljon népe felé. Adja meg lehetőségét a nemzet vágyainak teljesedésére, hogy az a magyar nemzet, mely még haló porában is ennyire rajongva szereti felséges jötevő királynéját, Ő róla se feledkezzék meg. Őtet is örökké áldhassa. — Mert a nemzetek élete örökös, míg az uralkodók nagyon is véges természetű...

— **Függetlenségi pártszervezés.** Nem naunk kérem! Ne tessék félre-
erteni... Itt ilyesmire nincs szükség, — úgy látszik — mert ha volna, akkor képviselőink egyike-másika megindulna és a mai mozgalmas életre való tekintetből is számba vennék a híveket. Háromszékmegyében és Marosvásárhelyen mozognak a székelyek, ahol állást foglalnak az önálló bank mellett is. Nálunk csendesség van. Talán csak nem várnak újabb darabont beiktatást!?

— **Nagyidők tanuja.** Bencédi Zsigmond 1848—49-es honvédtizedes, életének 86-ik, második házassága 38-ik évében folyó hó 8-án reggel 7 órakor, hosszas szenvedés után elhalt Bikafalván. Temetése tegnapelőtt d. u. 2 órakor a református egyház szertartása szerint, bajtársai, valamint a község és vidék nagyszámu közönségének részvétele mellett történt meg.

— Polgári iskolánk fejlesztése.

Igen derék dologról tett említést vármegyénk kir. tanfelügyelője az e havi közigazgatási bizottsági ülésen. Ez a székelyudvarhelyi áll. polgári leányiskolával kapcsolatosan: varró és szabásati, továbbá kereskedelmi, kötő- és szövőgépi tanfolyamok szervezése. Szívesen köszöntjük Rhédei János hivatalvezetőkir. s. tanfelügyelőt az igen helyes, messzekiható hasznos eszme kezdeményezéseért. Nagy szüksége van közönségünknek e tanfolyamokra, sőt részünkről a háztartási munkálatok gyakorlati tanfolyamát sem tartanók feleslegesnek. Nem csupán szaladgáló, munkakerülő, affektáló, másokat lenéző, „fenn az ernyőn nincsen kas“-os hölgyekre van szüksége, vagyis jobban mondva — ilyenekre egyáltalán nincs szüksége a társadalomnak a mai nehéz megélhetési viszonyok között. Meg kezdett nagyon fordulni a kocka. Ma már a házi asszony nem lehet csak öltözködni, parádézni való, kevés értékű fogyasztó urhölgy. Hanem szükség szerint, — az adott viszonyokkal bátran, erőtlen-

**Az erdéli viszonyoknak lejjebb megfelelő sorvetők és tengeriszártépő-gépek, borsajtók és szőlőzúzó, to-
beszerezetnek a SZÉKELYI GAZDÁK SZÖVETKEZETÉNEK. Központ: Marosvásárhely. Fiókok: Székelyudvarhely, Sepsiszentgyörgy.
Kühne mosoni géppárának és M. Cormick aratógéppárának bizományi raktára.**

MAGYAR EMBER CSAK MAGYAR ÁSVÁNYVIZET IGYÉK!

MAGYAR ÁSVÁNYVIZforgalmi és kiviteli részvénytársaság Budapest, V.
Báthory-utca 5. szám.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Borszei Boldizsár, idült gyomorhaj ellen
Borszei Főkut az ásványvizek királya kőszvény ellen
Borszei Kossuth, v érszegénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyúvíz

Beross, vesebaj ellen
Borhegyi lugyhajtó
Boholti, üdítő víz
Előpataki, sárgaság ellen
Felsőrákosi Maria, légesőhurut ellen
Hargitaligeti, üdítő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Kászonyfőkut-Salutaris jód és lithium tartalma
Répáti, égvényes ásványvíz
Szekely-Szelters, idült gyomorhajok ellen
Sztójkai, cukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a

természetes ásványvíz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel.

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

Magyar feltalálók olvassák el a magyar szabadalmi hivatal elnökének levelét, melyet a Magyar Tudományos Akadémiához intézett a magyar feltalálók érdekében. Kiváncsra e levél szövegéről a díjtalanul megküldi Molnár Ödön mérnöki irodája Budapest, VII. Erzsébet körút 30. Telefon szám 119-00

Markó István

uri-dívat szabómeester Székelyudvarhelyt, Deák-tér (Gábonapiac), a kir. pénzügyigazgatóság mellett, ajánlja legnagyobb választéku hazai és külföldi szövegekből berendezett raktarát, illetve minta-kollekcióját a n. é. közönség figyelmébe. — Mérték után készít dívatot, a legkényesebb igényeknek megfelelő őröltőket

jótállás mellett, részletfizetésre is.

Amortizációs tisztviselői kölcsön**ügyekben**

díjmentes felvilágosítást nyújt az „O. m. I. ált. tisztviselő-egylet kolozsvári képviselősege”.

KOLOZSVÁR
Ferenc József-ut 7. szám a.

Válaszbélyeg csatolandó.

MIERT

nem előfizetője Ön is

AZ ÜZLET

című szaklapnak? Mert nem ismeri, mert nem tudja, hogy ez a legjobb magyar kereskedelmi szaklap. Két korona csak egy negyedére a lapnak előfizetési díja.

Aki e csekély összeget „AZ ÜZLET”-re rászánja, az jó üzletet csinált. Mutatványzatot ingyen küld a kiadóhivatal Budapest, V., Sas-ut. 12. sz.

Üzletembe üzletvezetőt

keresek 26—30 éves jó bizonyítvánnyal október elsejére. Ajánlatok — Szenkovits Lajos dohánynagy és fűszer vegyes kereskedése Erzsébetváros — címre küldendők.

Tiszta búzát 26 K-ért bármely időszakban, Vasár és ünnepnapokon is a d. e. órákban 3—100 métermázsáig megveszek. Fűbián József gőzfűrészt és malom tulajdonos.

Felvágott bükkfa bárkájával 10 koronáért bármikor megrendelhető azonnali szállításra Fűbián József gőzfűrészt telepén.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bormagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Udvarhelyvármegye Székelyudvarhelyi járás főszolgabírája.

Szám: 1748—909. szb.

Pályázati hirdetés.

A szentegyházfalvi jegyzői körben évi 1000 korona javadalmazással rendszeresített

segédjegyzői állásra

pályázatot hirdetek.

A kik ezen állást elnyerni ohajtják, az 1900. évi XX. t. e. 3 §-ában előírtképesítést igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket folyó évi szeptember 25-ig beadhatják.

Székelyudvarhelyt, 1909. szeptember hó 10-én.

Dr Demeter Lőrinc főszolgabíró.

Elvállal teljes irodai-iskola-berendezéseket olcsó áron

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi Ien
legjobb magyar gyártmányú díszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- 20-féle helybeli felvétel. levélpapírosok stb. **Képes levelezőlapok** Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET**BETEGH PÁL****KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS**

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Írók, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-faldíszek, klozetpapírok, szivarka-hüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31 (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélirotollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, disztollszárok. **Írók, fekete, színes és másoló-írók, notes-írók, csavarírók (crayonok), zsebírók, csavaríronbetétek, íróvédők, íróhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlázó kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.**

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sípek és osztrímák. Monogramok fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notések), pénztártömbök (Block), dárcs és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-szfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegek, kapesok stb.

Postatakarékpénztári chekk-clearing száma 10,489

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetéből Székelyudvarhelyt. 1909.